

Удовенко Жанна Володимирівна,
*професор кафедри криміналістичних експертиз навчально-наукового
інституту підготовки фахівців для експертно-криміналістичних підрозділів
Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук*

**ПРОЦЕСУАЛЬНІ АСПЕКТИ ЗАХИСТУ ВІД ВТРУЧАННЯ В
ОСОБИСТЕ І СІМЕЙНЕ ЖИТТЯ У КРИМІНАЛЬНОМУ
ПРОВАДЖЕННІ УКРАЇНИ**

Положення частини 2 статті 15 КПК щодо заборони збирання, зберігання, використання та поширення інформації про приватне життя особи без її згоди, крім випадків, передбачених КПК, є похідним від

загального правила про невтручання в приватне життя в процесі кримінального провадження.

Разом з тим зазначена частина статті конкретизує, що йдеться саме про інформацію, отриману в ході кримінального провадження, а також звертає увагу на можливість винятків з цього правила у випадках, передбачених КПК. КСУ, даючи офіційне тлумачення частин 1, 2 статті 32 Конституції України, зазначив, що інформація про особисте та сімейне життя особи (персональні дані про неї) - це будь-які відомості чи сукупність відомостей про фізичну особу, яка ідентифікована або може бути конкретно ідентифікована, а саме: національність, освіта, сімейний стан, релігійні переконання, стан здоров'я, матеріальний стан, адреса, дата і місце народження, місце проживання та перебування тощо, дані про особисті майнові та немайнові відносини цієї особи з іншими особами, зокрема членами сім'ї, а також відомості про події та явища, що відбувалися або відбуваються у побутовому, інтимному, товариському, професійному, діловому та інших сферах життя особи, за винятком даних стосовно виконання повноважень особою, яка займає посаду, пов'язану зі здійсненням функцій держави або органів місцевого самоврядування.

Така інформація про фізичну особу та членів її сім'ї є конфіденційною і може бути поширена тільки за їх згодою, крім випадків, визначених законом, і лише в інтересах національної безпеки, економічного добробуту та прав людини. За загальним правилом, збирання, зберігання, використання та поширення інформації про приватне життя може мати місце лише за згодою особи.

Разом з тим у статті йдеться про можливість обмеження зазначеного припису. Системний аналіз положень Конституції України, міжнародно-правових актів, КПК та інших законів України дозволяє зробити висновок, що це може відбуватися при наявності сукупності двох умов: а) застосовуються лише в інтересах національної безпеки, економічного добробуту, прав людини, а також для запобігання заворушенням чи злочинам; б) ці випадки повинні бути передбачені в КПК, тобто визначені підстави та встановлений порядок обмеження права на недоторканність приватного життя.

Кримінальне провадження спрямовано на захист особи, суспільства та держави від кримінальних правопорушень, що дозволяє запровадити в КПК значну кількість норм, що регламентують випадки втручання в приватне життя особи. Насамперед це застосування заходів забезпечення кримінального провадження (глава 10 КПК), проведення слідчих (розшукових) та негласних слідчих (розшукових) дій (глави 20, 21 КПК) та інших процесуальних дій.

Предбачивши випадки обмеження права на втручання в приватне життя, законодавець у частинах 3 та 4 статті 15 КПК встановив певні гарантії захисту отриманої інформації від її несанкціонованого розголошення. Йдеться про те, що навіть коли відомості про приватне життя особи отримані

на законних підставах і в порядку, передбаченому КПК, вони можуть бути використані за умови, що спрямовані на забезпечення виконання завдань конкретного кримінального провадження. Загальні завдання кримінального провадження зазначені у статті 2 КПК. Відповідне положення розширеному тлумаченню не підлягає. Тому не може бути використана інформація про приватне життя особи, отримана в ході досудового розслідування та судового провадження, в інших сферах суспільного життя.

У частині 4 статті 15 КПК визначається, що кожний, кому наданий доступ до інформації про приватне життя особи в рамках кримінального провадження, зобов'язаний запобігати розголошенню такої інформації. Зазначене положення конкретизується в статті 222 КПК, де йдеться про недопустимість розголошення відомостей досудового розслідування, зокрема й тих, в яких є дані про приватне життя особи; у статті 254 КПК визначені заходи щодо захисту інформації, отриманої в результаті проведення негласних слідчих (розшукових) дій, в інших статтях. Установлене правило забезпечується певними санкціями, зокрема, кримінально-правовими (статті 182 КК «Порушення недоторканності приватного життя»); цивільно-правовими (можливість подання позову про відшкодування шкоди внаслідок незаконних дій органів досудового розслідування або позову про відшкодування моральної шкоди за поширення недостовірної інформації або інформації, що порочить честь, гідність, ділову репутацію) та ін.

Таким чином, право на захист від втручання в особисте і сімейне життя треба розуміти як недоторканність середовища життя людини, захист її від свавільного втручання державних органів та будь-яких інших сторонніх осіб, у тому числі і членів сім'ї.